

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

3 792.7

Szerző:

Hely

Cím: *Utolsó éjszakák*

Idő

"1916"

Forrás: *Az Újság*

Személy

Byp.
(Helv)1916 III 12
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszár

351 758

Az utolsó éjszakák.

— Saját tudósítónktól. —

Vidáman pezsgő eleven élet lüktet a főváros éjszakai mulatóhelyein. Mintha mindenki ki akarná élvezni a kötelező egyórás zárás előtti éjszakákat. A mulatózó emberek gondtalansága mögül azonban kicsillan az érdekelték komor aggódása: mi lesz tizenhatodika után?

A záróráról szóló rendelet intenczióit csak helyeselni lehet, a rendeletet magát már kevésbé. Sok embernek, sok családnak okoz gondterhes napokat, sokat dönt esetleg nyomorba. Mélyen belevágódik ez az intézkedés a fővárosi lakosság életébe és leginkább azokat érinti érzékenyen, a kikre a rendelet megalkotásakor nem is gondoltak.

A mulatni vágyó közönség megtalálja a maga szórakozását a kötelező záróra életbelépte után is. Legfeljebb nem reggeli ötig, hanem csak éjfélutáni egyig pocsékolja el idejét és pénzét. A javithatatlan éjszakázók pedig ezentúl inkább a társasköröket fogják látogatni, melyekre nem vonatkoznak a rendelet intézkedései. Az éjjeli üzemekben dolgozó munkások azonban, a kik az éjfélutáni órákban szabadulnak a gyárakból és műhelyekből, s idáig olcsóbb kávéházakban várták be az első villamos indulását, hogy legtöbbször nagyon is messze fekvő otthonukba mehessenek, most kiszorulnak az utcára, s kénytelenek meghülnének kiteve csavarogni, mert gyalog később érnének haza, mint az első villamoson. A főváros területén több ezer munkás dolgozik éjszakai üzemekben. Ezek számára, ha már a kávé-

házat megvonták tőlük, állítsanak be éjjeli villamosjáratokat. Ha ezt megkapják, hálás örömmel üdvözlik a záróra rendeletet.

Nem örülnek azonban a rendeletnek azok, kik magából az éjszakából éltek: a mulatóhelyek tulajdonosai és alkalmazottjai. A tulajdonosokra tulajdonosan rövid az átmeneti idő: nem igen bírják átstrukturálni üzemüket a nélkül, hogy érzékeny veszteséget ne szenvedjenek, az alkalmazottakat pedig négy órai kereset lehetőségétől fosztja meg a megrövidülő éjszaka.

Éjjeli pinczerek és cigányzenészek egyforma reménytelenséggel néznek a jövő elé, szintugy az artistalányok nagyrésze is.

— Hadbavonult testvéreim családjait is érintem el — mondja az egyik cigányzenész. — Tizenhatan fogunk nyomorogni, ha nem kereshetek.

— Minket az utcára kényszerítenek — panaszkodik egy kis artistalány. — A százötven korona gázsi ruházkodásra és új számok betanulására is kevés. Mi marad élelemre? Idáig tisztességes uton, borraivalókból elég sokat kerestem. Ha ennek vége, nem marad más hátra, mint hogy igazolványt váltsak a rendőrségnél, vagy kimenjek Bukarestbe.

— Engem kevésbé érint a záróra, — mondja Elly Raymond, egy nagyobb fizetésű és ismertebb tánczosnő — mert egyis pihenni akartam pár hónapig, társnőim egy részét azonban meglehetősen sujtia. Nem lesz ~~szomszéd~~ ~~ennél~~ ~~fogyva~~ ~~nem is~~ ~~ízetné~~ ~~ki~~ ~~magát~~, hogy a tulajdonosok drága »számokat« tartssanak a táncz helyiségekben. Ugy hal-

lom, hogy a legtöbb helyen redukálták a drágább artistanők fizetését, vagy pedig felmondtak nekik. A ki félre tudott valamit tenni, az legalább át bírja nyomorogni ezt a pár hónapot, de azok a lányok, a kik nemrégiben léptek csak erre a pályára és minden pénzüket a szükséges ruhákra, meg jelmezekre költötték, bizony szomorú helyzetbe jutnak. Csak a jó Isten tudhatja, hogy mi lesz velük.

— Mi is nyomorogni fogunk — mondja egy pinczér. — Ide színház és vacsora után jönnek az emberek. Hajnali négy-öt óráig mégis megkerestem borraivalókból nyolcz-kilencz koronát. Szombaton és ünnep előtt többet is. Ebből éppen csak meg birtunk élni a családommal. Mi lesz, ha a felét sem vihetem haza?

Legoptimisztikusabb a hangulat a

Fővárosi Orfeumban.

Waldmann Imre igazgató egyáltalában nem látja sötétnek a helyzetet. Örül a zárórának, sőt szerinte már régebben ki kellett volna adni ezt a rendeletet.

— A világ minden metropólisa közül — mondja — egyedül csak nálunk kezdik éjfélutáni a mulatózást, a mi nemcsak erkölcsileg, hanem közgazdaságilag is káros. Ha régen elrendelték volna már a kötelező zárórát, sok fiatal ember maradt volna meg a becsület útján. A mulatózások rendesen csak a késő éjfélutáni órákban fajulnak el. Ilyenkor vesztik el az emberek ítélőképességüket és mulatják el azt a pénzt, a mit csak bünyös uton tudnak helyre pótolni. Már csak azért is fenn kell tartani a záróra-rendeletet háboru után, hogy ezek az esetek ne ismétlődhessenek és ezzel is kevesebb alkalma legyen a könnyelműsége hajló fiatalságnak

arra, hogy a maga vagy mások pénzét elpocsékolja. Aztán meg éppen elég, ha éjfélután egy vagy legfeljebb két óráig mulatnak az emberek. Akkor még mindig kialhatják magukat s másnap tudnak dolgozni. Ha azonban átdorbézolják az egész éjszakát, másnap teljesen munkaképtelenek. Nálunk ugyanis az a legnagyobb baj, hogy sokkal kevesebbet dolgoznak az emberek, mint akár Németországban, akár pedig Angliában, hogy Amerikáról ne is beszéljek. Átlag négy órát fecsérelnék el a munkaidőből, a mi minimális számítással is egyedüliség Budapesten több mint százezer munkanapnak felel meg hetenként. Ezt azonban nem lehet éjszakai mulatók, sem pedig a kávéházak irni, mert ha ilyenek nem volnának, kik most ide járnak, másutt keresnének a szórakozásra.

— A záróra-rendelet különben engem kevésbé sujt, mint a többi mulatóhely-tulajdonost, noha az átmeneti idő rövidege és a fogyasztás csökkenése folytán én is erősen károsodom. Nálunk ugyanis nagy szerepet játszik a varietékben a fogyasztás, mert a magyarországi varieté tulajevőleg nem a színházból, hanem a korezmából fejlődött azzá, a mi. Egy korezmáros, a kinek rosszul ment az üzlete, engedélyt kért, hogy ének-számokat adathasson elő. Az ének-számok mellé jött a kigyóember, majd a többi kezdetlegesebb artista-szám, míg végre kialakult a varieté-színpad. Maga a varieté azonban hosszú ideig inkább csak ráadás volt, míg a főzlet a korezma maradt. Ez nehezítette meg aztán a tiszta varieté létesítését. A »lizenz«, a mit előadásonként fizetni kell, meg lehetőséget ad, holott éppen csak ez az összeg volna a tiszta varieté nyeresége. A tulajdonos-tőkéjének és munkájának a gyümölcsét így egyedül a fogyasztás hasznában találja meg.

— Én évek hosszú munkájával megkíséreltem, hogy lehetőleg függetlenítsem a »consumptó-

a varietét és ennek szolid, családias jellegét adjak. Ez, az utóbbi részt illetőleg teljesen sikerült, a fogyasztás csökkenése azonban, a mi elmaradhatatlan kísérője a záróra-rendeletnek, engem is ujt, noha abban az előnyös helyzetben vagyok, hogy a Mascotte-ban már $\frac{1}{10}$ -kor megkezdhetem az előadásokat, miáltal üzleti veszteségem talán kisebb lesz. De mégis örülök a rendeletnek, mert az azt hiszem, nem marad üdvös hatás nélkül.

Nemcsak Waldmann igazgató, hanem a helyi alkalmazottjai is optimistábbak, mint másutt. A cigány elég tisztességes fizetést kap, a tényezőzés megcsappant jövedelme pedig a pincérek pedig remélik, hogy keresetük nem fog túlságosan megcsappanni.

A Téli kert

is készülődik a záróra. Mivel egyidőben helyiség a Fővárosi Orfeum, már nyolcz órakor kezd meg az előadásait s éjfélkor a parkett-táncokat.

A Casino de Paris.

A ma is létezők között ez a legrégebbi éjszakai mulatóhelye Budapestnek. A Folies Caprice égisze alatt működik és miként az »anyaintézet« is, felette népszerű és látogatott. A titkár, a szeretőmélto öreg ur nagyon hüvösen beszélt és nyílvánpró gondolkodik is a záróráról. Hja ez már régi intézet, sokat jövedelmezett s ha majd a korai záráskelet miatt esetleg nem lesz eléggé jövedelmező, — mintzések látja, az tudja, hogy egyuttal igazán át-Éttől azonban ments meg Isten. A főfeljelő Budapestnek szervez része a Casino de Paris. Budapest mai éjszakája ez a csodálatos pillangó — nemsokára szárnyaszegett már — itt tört ki a gubóból és itt kezdődött meg a nem is sejtett módon egyszerű föllendülése.

A titkár egyébként így nyilatkozott:

— A Folies Caprice-t egyáltalán nem érinti

a záróra. Odalenn marad minden a régiben, az előadás kezdődik és végződik úgy, mint azelőtt. Hogy idefönn?... Hát igen, a Casino de Paris majd este fél nyolczkor kezd meg az előadást; tart egészen tíznegy óráig. Ettől kezdve éjfélután egy óráig a parkett-táncok következnek.

Hogy mi lesz az eredmény?... Olyan mindegy! A hogy jön! Ha megy, megy, ha nem megy, akkor becsukjuk!

Ilyenfajta felsőréges közönnnyel nyilatkozott a záróra hatásáról a mulató primása, Antony János is. Azt mondotta, hogy ő a legjobbat reméli; talán még jobb lesz, mint eddig volt!... Hm, egy pillantás a szufolt terembe elmondja, hogy eddig nem volt ok a panaszkodásra.

Az egyik pinceszér már nagyon optimista. Így beszélt: — Kérem, az nem is olyan veszedelmes! Az emberek majd rajta lesznek, hogy egy órára teljesen kimulassák magukat. Tessék elhinni, hogy lesznek olyanok sokan, a kik egy órára már eljutnak oda, a hová mostan csak reggel felé jutottak. Az idő nem fontos kérem! Minden a tempó! Bécsben — már a háborus záróra idején — láttam egy

urát, a ki két pohárból ivott egyszerre, nehogy megrövidüljön valahogy!

Ellentétben vele a ruhatári személyzet igen nyilatkozik. A családjukról, sok gyermekükről beszéltek, meg arról, hogy mit vettek ők az államnak, a mely elveszi a kenyerüket. Keserű kifakadás, de a ki az arczifejezését látja, az tudja, hogy egyuttal igazán át-Értett is.

A vidám hölgyikék se látják rózsásnak a jövőt. H... Irén így szólt: Csak az a kár, hogy háboru van! Ha legalább kimehetnék Oroszországba!

Nem világosítottam fel a kicsikét, hogy háboru ha nem volna, akkor záróra se volna.

Megkértem az egyiktől: — Mit szól a zárórához? — Gondolkozik, azután kivágja: Hát...

nem helyeslem!

No ez nem csodálatos.

— Mit szeretne a legjobban? — kérde-
tovább.

— Ha mielőbb visszaállítanák... tudniillik
a régi rendet.

A Kristály-palota.

A Szerecsen-utczában lévő Kristály-palota
az újabb mulatók közé tartozik. A titkár, *Halmás*
Árpád, igen érdekesen és mint alább látni lehet,
csöppet se pesszimizistikusan nyilatkozott.

— Az előadás nem féltizkor, hanem nyolc
órákor kezdődik majd és egy óra helyett csupán
11-ig tart. Akkor a táncelőadás kezdődik meg és
art egészen egy óráig. Persze, a korábbi kezdés
m lesz minden káros hatás nélkül. Az emberek
szoktak már, hogy a mulatóba színház után
menjenek és vacsora, szivar, pezsgő közben néz-
nek az előadást. Ennek vége lesz: Baj is lenne
előle, de a segítségre mégis van egy mód: a nivót
emelni. Jobb előadásokat kell adnunk, mert
megélhetésünk csak úgy lesz lehetséges, ha a
színházakkal konkurrálni tudunk. Ezt fogjuk
enni.

A mulató bandája merő ellentéte lett a biza-
kodó nyilatkozatnak. Vörös Jancsi kezdte: Tönkre-
tettek bennünket! Rögtön belekontrázott Parádi
Náci, a ki pedig a második primás: Legalább
kettőig lett volna! Hiszen reggel öt óráig se tud-
tunk eleget keresni, hát majd ezután. Vörös Jancsi
megint magához ragadta a szót: *How* élünk
meg, a mikor azoknak is kiadjuk a részt, a kik
katonának mentek! Egy ismeretlen cigány vá-
gott közbe: Hát még a sok gyerek, uram, a nagy
család! Honnan vesszük a kenyeret!

Ők a legelkeseredettebbek és bizony, van
is okuk rá.

A nőcskék közül az egyik hetykén jegyezté

meg:

— Eh, mit záróra! Engem nem zárhatnak
be egy óra után és ez a fontos.

A másik, egy molett néni:

— Ajaj, szépen törődünk mi a rendőr urak-
kal! Az én barátom már megígérte, hogy egy óra
után egész társasággal együtt a hét minden nap-
ján más és más lakásban mulatunk!

Egy igazi artistanő így szólt:

— Végre néhány órával mégis közelebb ju-
tunk a tisztességhez.

Igy beszéltek ők; odalenn a ruhatár emberei
nem feleltek semmit, csak a fejüket engedték
a föld felé...

A Steinhart-mulató

igazgatója és társtulajdonosa, *Roth* Ede, követ-
kezőképpen nyilatkozott egyik munkatársunk előtt:

— Márczius 16-ika után csak szinpadi elő-
adást tartunk. Az előadás, mint eddig is, este 1/2 9
órákor kezdődik és éjfél 12 órákor ér véget. Ellen-
ben megszüntetjük az ugynevezett éjféltutáni ka-
barét, úgy hogy ezentul már 12 órákor zárul a
mulatónk. Ezzel lemondunk ugyan arról az egy-
órányi időtartamról, melyet a rendelet értelmében
jogunk volna vendégeink szórakoztatására szánni,
de gondoskodunk róla, hogy bőséges kárpótlás-
nyuítsunk érte mulatónk látogatóinak. Magasabbi
szinvaru és családiasabb jellegű programmo-
állítunk össze, s arra törekszünk, hogy minél mű-
vészebb magánszámokkal, szenzációs külföldi att-
rakkciókkal kedveskedjünk vendégeinknek. Az
előadásainkat, a kik eddig távol maradtak.
rendeletnek az az intencziója, hogy gátat vessen
a züllésnek, mi úgy óhajtott eleget tenni a ren-
deletnek, hogy nem engedünk időt az ilyenfajti

mulatozásra. Ezért szüntetjük be a kabarét, s
ezért nem kezdjük korábbi időben az előadást
sem.

— A kabaréban szereplő leányokat mind el-
bocsátom, valamint a cigányzenészeket és konyha-
személyzetem egy részét is. Már a rendelet meg-
jelenésének másodnapján felmondattam nekik,
s ezt a főkapitányságnak is bejelentettem. Tizen-
négy leány maradt kereset nélkül. Közülök néhány
egyelőre másutt kapott szerződést.

— Márczius 16-ikán bizonyos tekintetben új-
ra kezdődik mulatónkban. Steinhart már is buz-
gón fáradozik, hogy többet nyújtson a program
szinvarulat és tartalmat illetőleg, mint eddig
nyújtott.

A Trocadero

igazgatója, *Grüner* Jakab ezeket mondotta:

— A hatóság nobilis méltánosságáról tett
bizonyosságot, hogy csak most, a háboru harmadik
évében tette ezt a lépést a mulatozás korlátozására.
Annai tény, hogy a fogyasztás jelentékenyen
— előreláthatólag 50%-kal — csökken majd, s ez
bizony érzékenyen érint bennünket, de remélhető-
leg kiheverjük a veszteséget. Ugy segítünk a dol-
gon, hogy egy órával korábban, este fél 9 órákor
kezdjük a szinpadi program lebonyolítását s így
1/2 11 órákor már sorra kerülhetnek a táncszámok.
Egyelőre senkit sem bocsátunk el, de ha netalán
rohamosan rosszabbodik majd a forgalom, bizony
sok alkalmazottunk marad kenyér nélkül. Az
ételfogyasztás tekintetében nem lesz nagy csökke-
nés, mert vendégeink amugy is itt töltik a vacsora-
időt, ellenben kevesebb ital, főképp pezsgő, fogy-
majd, mert kevés idő marad a fogyasztásra. A
Trocaderót sokkal érzékenyebben sújtja a rendelet,
mint a nagy mulatóhelyek tulajdonosait és sze-
mélyzetét. Azok ugyanis nagy összeg pénzt keres-
nek meg belépőjegyek révén, míg nálunk csak 227
férőhely van s így legjobb esetben, kétkoronás át-

(111)

— Ujpesten lakom, uram, — mondta — de hogyan jussak haza éjjel egy óra után, a mikor már az utolsó vonat is régen elindult. Gyalog vágjak neki az utnak és utonállók kegyére bizzan magam, a kik bizonyára elveszik pénztárczámat s itéletnapig gondolkodjam rajta, miképpen számolok el a bevétellel? Az utcán leszek kénytelen barangolni reggelig, hogy végre agyonfáradva felkapaszkodjam az első vonatra. Egész éjszakán át nyitva kellene tartani a vasuti vendéglőt, hogy ott meghuzhassuk magunkat, a kik a vámon túl lakunk. De egyébként is husunkba vág a rendelet. Megesküszöm rá, hogy a jövőben negyedannyi jövedelemem sem lesz, mint eddig volt. Csodálatos, hogy éppen most hozták ezt a rendeletet, a szezon kellős közepén, a mikor a fürdők sem nyitnak még meg s másutt sem adódik egyáltalán megfelelő munkaalkalom.

A pinczerek szomoruan bólogattak s egyik is másik is kétségbeejtő hangon mondogatta, hogy bizony szomorú sorsnak néznek elébe.

A helyiségben husz leány szórakoztatja tánczával a vendégeket, de ők is olyan szomorúak, mintha a szomorkodás volna az életprogramjuk. Ők is érzik, hogy vége a boldog időknek ...